Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (sedmi senat)

z dne 26. septembra 2024*

„Predhodno odločanje – Delavci migranti – Socialna varnost – Zakonodaja, ki se uporablja – Uredba (EGS) št. 1408/71 – Člena 13 in 14a – Uredba (ES) št. 883/2004 – Člen 11 in člen 13(2) – Samozaposlena oseba, ki hkrati opravlja dejavnost na ozemlju dveh ali več držav, med katerimi so država članica Evropske unije, država Evropskega združenja za prosto trgovino, pogodbenica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, in Švicarska konfederacija – Člen 87(8) – Pojem ‚stanje‘ – Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru – Sporazum med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb“

V zadevi C-329/23,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Verwaltungsgerichtshof (vrhovno upravno sodišče, Avstrija) z odločbo z dne 9. maja 2023, ki je na Sodišče prispela 25. maja 2023, v postopku

Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen

proti

W M,

ob udeležbi

Bundesminister für Soziales, Gesundheit, Pflege und Konsumentenschutz,

SODIŠČE (sedmi senat),

v sestavi F. Biltgen (poročevalec), predsednik senata, N. Wahl, sodnik, in M. L. Arastey Sahún, sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

* Jezik postopka: nemščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za W M A. Wittwer, Rechtsanwalt,

– za avstrijsko vlado A. Posch, J. Schmoll in E. Samoilova, agenti,

– za češko vlado J. Benešová in M. Smolek ter J. Vláčil, agenti,

– za vlado Kneževine Lihtenštajn A. Entner-Koch in R. Schobel, agentki,

– za Evropsko komisijo F. Clotuche-Duvieusart in B.-R. Killmann, agenta,

– za Nadzorni organ EFTA M. Brathovde, E. Gromnicka in M.-M. Joséphidès, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago, na eni strani, Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 3), kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 631/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 10) (v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71), in, na drugi strani, Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 72), kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 465/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 (UL 2012, L 149, str. 4) (v nadaljevanju: Uredba št. 883/2004), zlasti členov 13(2) in 87(8) te uredbe v povezavi z Uredbo (ES) št. 987/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 (UL 2009, L 284, str. 1), kakor je bila spremenjena z Uredbo št. 465/2012.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Sozialversicherungsanstalt der Selbständigen (zavod za socialno zavarovanje samozaposlenih oseb, v nadaljevanju: ZSZ) in W M, ker ta zavod W M ni hotel izdati potrdila, da je bil v obdobju od 1. januarja 2017 do 31. marca 2018 (v nadaljevanju: zadevno obdobje) vključen v avstrijski sistem socialne varnosti.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

Sporazum EGP

3 Cilj Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3), kakor je bil spremenjen s Sporazumom o udeležbi Republike Bolgarije in Romunije v Evropskem gospodarskem prostoru (UL 2007, L 221, str. 15) (v nadaljevanju: Sporazum EGP), je v skladu z njegovim členom 1 z enakimi pogoji konkurence in s spoštovanjem istih pravil spodbujati stalno in uravnoteženo krepitev trgovinskih in ekonomskih odnosov med pogodbenicami, da bi ustvarili homogen evropski gospodarski prostor, imenovan „EGP“. Za doseganje teh ciljev združenje v skladu z določbami Sporazuma EGP zajema med drugim prosto gibanje oseb.

4 Člen 2 Sporazuma EGP v točki (b) določa, da v tem sporazumu izraz „države [Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA)]“ pomeni Islandijo, Kneževino Lihtenštajn in Kraljevino Norveško, v točki (c) pa, da „pogodbenice“ v zvezi z Evropsko unijo in njenimi državami članicami pomenijo bodisi Unijo in njene države članice bodisi Unijo bodisi države članice.

5 Tretji del Sporazuma EGP, naslovljen „Prosti pretok oseb, storitev in kapitala“, v poglavju 1, naslovljenem „Delavci in samozaposlene osebe“, vsebuje člene od 28 do 30 tega sporazuma.

6 Člen 28(1) Sporazuma EGP določa, da se med državami članicami ES in državami Efte zagotovi prosto gibanje delavcev.

7 Člen 29 tega sporazuma za vzpostavitev prostega gibanja delavcev ali samozaposlenih oseb na področju socialne varnosti napotuje na Prilogo VI k navedenemu sporazumu.

8 Priloga VI (Socialna varnost) k Sporazumu EGP v skladu s Sklepom Skupnega odbora EGP št. 76/2011 z dne 1. julija 2011 o spremembi Priloge VI (Socialna varnost) in Protokola 37 k Sporazumu EGP (UL 2011, L 262, str. 33), ki je začel veljati 1. junija 2012, vključuje Uredbo št. 883/2004 in Uredbo št. 987/2009 kot „navedena akta“. Pred tem datumom je bila v tej prilogi navedena Uredba št. 1408/71.

9 Priloga VI k Sporazumu EGP poleg tega določa, da se v tej prilogi in ne glede na določbe Protokola 1 tega sporazuma šteje, „da v navedenih aktih izraz ‚država članica/države članice‘ poleg držav, za katere veljajo ustrezni akti [Unije], vključuje tudi Islandijo, Lihtenštajn in Norveško“.

Sporazum o prostem pretoku oseb

10 Člen 8 Sporazuma med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb, ki je bil podpisan 21. junija 1999 v Luxembourgu (UL 2009, L 353, str. 71; v nadaljevanju: Sporazum o prostem pretoku oseb), naslovljen „Koordinacija sistemov socialne varnosti“, določa:

„Pogodbenice v skladu s Prilogo II predvidijo koordinacijo sistemov socialne varnosti, zlasti z namenom:

(a) […]

(b) določitve zakonodaje, ki se uporablja;

[…].“

11 Priloga II k Sporazumu o prostem pretoku oseb, naslovljena „Koordinacija sistemov socialne varnosti“, v različici, ki se uporablja od 1. aprila 2012, v členu 1 določa:

„1. Pogodbenici se dogovorita, da bosta v zvezi s koordinacijo sistemov socialne varnosti med seboj uporabljali zakonodajo Evropske unije, ki je navedena, kot je bila spremenjena, v oddelku A te priloge, oziroma pravila, enakovredna pravilom iz navedene zakonodaje.

2. Pojem ‚država(-e) članica(-e)‘, ki ga vsebuje zakonodaja iz oddelka A te priloge, se razume tako, da poleg držav, ki jih [zajema] ustrezna zakonodaja Evropske unije, vključuje tudi Švico.“

12 V oddelku A Priloge II k Sporazumu o prostem pretoku oseb, naslovljenem „Referenčna zakonodaja“, sta med drugim navedeni uredbi št. 883/2004 in št. 987/2009, ki sta nadomestili Uredbo št. 1408/71.

Pravo Unije

Uredba št. 1408/71

13 V skladu s členom 2 z naslovom „Osebna veljavnost“ se je Uredba št. 1408/71, ki je bila z učinkom od 1. maja 2010 razveljavljena in nadomeščena z Uredbo št. 883/2004, uporabljala za državljane ene od držav članic, osebe brez državljanstva in begunce, ki stalno prebivajo v državi članici, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic, ter za njihove družinske člane in preživele osebe.

14 Naslov II Uredbe št. 1408/71, „Določitev zakonodaje, ki se uporablja“, je med drugim vseboval člena 13 in 14a te uredbe.

15 Člen 13 navedene uredbe, naslovljen „Splošna pravila“, je določal:

„1. Ob upoštevanju členov 14c in 14f se za osebe, za katere velja ta uredba, uporablja zakonodaja samo ene države članice. Zakonodaja, ki se uporabi, se določi v skladu z določbami tega naslova.

2. V skladu s členi 14 do 17:

(a) […]

(b) za osebo, ki je samozaposlena na ozemlju ene države članice, velja zakonodaja te države, tudi če stalno prebiva na ozemlju druge države članice;

[…].“

16 Člen 14a iste uredbe, naslovljen „Posebna pravila za samozaposlene osebe, ki niso mornarji“, je določal:

„Člen 13[2](b) se uporablja v skladu z naslednjimi izjemami in posebnostmi:

[…]

2. Za osebo, ki je običajno samozaposlena na ozemlju dveh ali več držav članic, velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere stalno prebiva, če opravlja kateri koli del svoje dejavnosti na ozemlju te države članice. Če ne opravlja nobene dejavnosti na ozemlju države članice, v kateri stalno prebiva, za osebo velja zakonodaja države članice, na ozemlju katere opravlja svojo glavno dejavnost. Merila, ki se uporabljajo za določitev glavne dejavnosti, so določena v uredbi iz člena 98.

[…]“

Uredba št. 883/2004

17 Naslov II Uredbe št. 883/2004, „Določitev zakonodaje, ki se uporablja“, med drugim vsebuje člena 11 in 13 te uredbe.

18 Člen 11(1) te uredbe določa:

„Za osebe, za katere se uporablja ta uredba, velja zakonodaja ene same države članice. Ta zakonodaja se določi v skladu s tem naslovom.“

19 Člen 13 navedene uredbe, naslovljen „Opravljanje dejavnosti v dveh ali več državah članicah“, v odstavku 2 določa:

„Za osebo, ki običajno opravlja dejavnost samozaposlene osebe v dveh ali več državah članicah, velja:

(a) zakonodaja države članice stalnega prebivališča, če ta oseba opravlja znaten del svoje dejavnosti v tej državi članici; ali

(b) zakonodaja države članice, v kateri je središče interesa njenih dejavnosti, če ne prebiva stalno v eni od držav članic, v katerih opravlja znaten del svoje dejavnosti.“

20 Člen 87 iste uredbe, ki se nanaša na prehodne določbe, v odstavku 8 določa:

„Če zaradi te uredbe za osebo velja zakonodaja države članice, ki ni določena v skladu z naslovom II Uredbe [št. 1408/71], se ta zakonodaja še naprej uporablja, vse dokler se stanje ne spremeni in v vsakem primeru največ 10 let od datuma začetka uporabe te uredbe, razen če zadevna oseba zahteva, da zanjo velja zakonodaja, ki se uporablja po tej uredbi. Zahteva se predloži v treh mesecih po datumu začetka uporabe te uredbe pristojnemu nosilcu države članice, katere zakonodaja se uporablja v skladu s to uredbo, če naj za zadevno osebo zakonodaja te države članice velja od datuma začetka uporabe te uredbe. Če se zahteva vloži po navedenem roku, velja sprememba uporabne zakonodaje od prvega dne naslednjega meseca.“

Uredba št. 987/2009

21 Člen 14 Uredbe št. 987/2009 določa:

„[…]

5b. Postranske dejavnosti se pri določitvi zakonodaje, ki se uporablja po členu 13 [Uredbe št. 883/2004], ne upoštevajo. Za vse primere iz tega člena se uporablja člen 16 [te uredbe].

[…]

8. Za namene uporabe člena 13(1) in (2) [Uredbe št. 883/2004] ‚znaten del zaposlitvene ali samozaposlitvene dejavnosti‘, ki se izvaja v državi članici, pomeni, da se tam izvaja količinsko znaten del vseh dejavnosti zaposlene ali samozaposlene osebe, ki pa ni nujno glavni del teh dejavnosti.

Za določitev, ali se znaten del dejavnosti izvaja v državi članici, se upoštevajo naslednja okvirna merila:

(a) […]

(b) v primeru samozaposlitvene dejavnosti: promet, delovni čas, število opravljenih storitev in/ali prihodki od dela.

Če je delež, ugotovljen med splošno presojo, nižji od 25 %, je to indikator, da se znaten del dejavnosti ne izvaja v zadevni državi članici.

9. Za namene uporabe člena 13(2)(b) [Uredbe št. 883/2004] se „središče interesa“ dejavnosti samozaposlene osebe določi ob upoštevanju vseh elementov poklicne dejavnosti te osebe, zlasti kraja, v katerem je stalni sedež dejavnosti zadevne osebe, običajnega značaja ali trajanja izvajanih dejavnosti, števila opravljenih storitev in namena zadevne osebe, kot je razviden iz vseh okoliščin.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

22 W M, ki ima avstrijsko in lihtenštajnsko državljanstvo, je 14. aprila 2020 zaprosil zavod ZSZ, naj mu na podlagi Uredbe št. 1408/71 izda obrazec E101, ki potrjuje, da je bil v obdobju vključen v sistem avstrijske socialne varnosti, v katerem je hkrati opravljal poklicne dejavnosti samozaposlene osebe kot zdravnik v Avstriji, Lihtenštajnu in Švici, ki so predstavljale približno 19 %, 78 % oziroma 3 % njegovih prihodkov od dela.

23 Preden je W M 1. januarja 2017 začel opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Švici, je hkrati opravljal dejavnost samozaposlene osebe v Lihtenštajnu in Avstriji ter je zanj na podlagi člena 14a, točka 2, Uredbe št. 1408/71 zaradi njegovega stalnega prebivališča v Avstriji veljala avstrijska zakonodaja o socialni varnosti.

24 Ker je bila z Uredbo št. 883/2004 nadomeščena Uredba št. 1408/71, je zavod ZSZ zahtevo zadevne osebe prekvalificiral tako, da se nanaša na pridobitev obrazca A1 na podlagi uredb št. 883/2004 in št. 987/2009, in to zahtevo z odločbo z dne 21. oktobra 2020 zavrnil. Razlog za to zavrnitev je bilo dejstvo, da se v razmerjih s Kneževino Lihtenštajn zaradi Sporazuma EGP in v razmerjih s Švicarsko konfederacijo zaradi Sporazuma o prostem pretoku oseb ti uredbi uporabljata za vse tri zadevne države. Vendar naj v obravnavanem primeru ne bi bilo sporazuma, ki bi hkrati zajemal države članice EGP in Švicarsko konfederacijo, tako da bi za dejavnosti W M v zadevnem obdobju ločeno veljala zakonodaja vsake od teh držav.

25 Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče, Avstrija) je ugodilo tožbi, ki jo je W M vložil zoper to odločbo, in razsodilo, da je treba zadevni osebi izdati potrdilo, da je v zadevnem obdobju zanjo veljal avstrijski sistem socialne varnosti.

26 To sodišče je presodilo, da je treba položaj iz postopka v glavni stvari glede dejavnosti, ki se opravljajo v Avstriji in Lihtenštajnu, preučiti na podlagi Sporazuma EGP, glede dejavnosti, ki se opravljajo v Avstriji in Švici, pa na podlagi Sporazuma o prostem pretoku oseb, in da je treba v zvezi s tem ugotoviti, ali poklicna dejavnost, ki jo W M opravlja v Švici, pomeni spremembo v smislu člena 87(8) Uredbe št. 883/2004, tako da se Uredba št. 1408/71 v obravnavanem primeru ne bi več uporabljala.

27 Po preučitvi je navedeno sodišče po eni strani v zvezi s Sporazumom EGP ugotovilo, da za W M v skladu s členom 14a Uredbe št. 1408/71 glede poklicnih dejavnosti, ki jih je opravljal v navedenih državah, velja avstrijska zakonodaja s področja socialni varnosti. V skladu z navedeno zakonodajo naj opravljanje dodatne sočasne poklicne dejavnosti v Švici glede na ta sporazum ne bi bilo upoštevno in naj torej ne bi povzročilo spremembe stanja v smislu člena 87(8) Uredbe št. 883/2004. Po drugi strani je v zvezi s Sporazumom o prostem pretoku oseb ugotovilo, da za W M v skladu s členom 13 Uredbe št. 883/2004 prav tako velja avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti, saj je v Avstriji, kjer je stalno prebival, opravljal bistveni del svojih poklicnih dejavnosti.

28 Verwaltungsgerichtshof (vrhovno upravno sodišče, Avstrija), ki je predložitveno sodišče, ki odloča o reviziji, ki jo je zavod ZSZ vložil zoper to odločitev, opozarja, da je določitev zakonodaje s področja socialne varnosti, ki se uporablja za državljana Unije, ki opravlja poklicne dejavnosti v več državah članicah, urejena z Uredbo št. 883/2004 v povezavi z Uredbo št. 987/2009. Po mnenju tega sodišča se ti uredbi v odnosih z drugimi državami uporabljata na podlagi sporazumov, in sicer z državami EGP, vključno s Kneževino Lihtenštajn, na podlagi Sporazuma EGP, in s Švicarsko konfederacijo na podlagi Sporazuma o prostem pretoku oseb.

29 Predložitveno sodišče dvomi o tem, da je pristop, po katerem se v okviru Sporazuma EGP na eni strani in v okviru Sporazuma o prostem pretoku oseb na drugi strani ločeno presoja, katera zakonodaja s področja socialne varnosti se v skladu s pravili iz uredb št. 1408/71 in št. 883/2004 uporablja, v skladu z načelom uporabe samo ene zakonodaje iz člena 13(1) Uredbe št. 1408/71 in člena 11 Uredbe št. 883/2004. Ne bi bilo namreč mogoče izključiti, da lahko taka ločena presoja v okoliščinah, ki niso obravnavane v postopku v glavni stvari, privede do tega, da se za isto osebo in za isto obdobje hkrati uporabljata različni zakonodaji. Zato to sodišče meni, da je treba Sodišču postaviti vprašanje, ali se uredbi št. 1408/71 in št. 883/2004 uporabljata za položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, in, če je odgovor pritrdilen, kako ju je treba uporabiti.

30 Če bi Sodišče presodilo, da se ti uredbi v obravnavanem primeru uporabljata, se predložitveno sodišče poleg tega sprašuje o razlagi prehodne določbe iz člena 87(8) Uredbe št. 883/2004 v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari.

31 Predložitveno sodišče poudarja, da je za W M, ki je hkrati opravljal dejavnost samozaposlene osebe v Avstriji in Lihtenštajnu, pred zadevnim obdobjem in začetkom dodatne poklicne dejavnosti v Švici zaradi njegovega stalnega prebivališča v Avstriji veljala avstrijska zakonodaja v skladu s členom 14a, točka 2, Uredbe št. 1408/71. Uredba št. 883/2004, ki je nadomestila Uredbo št. 1408/71, pa v členu 13(2) določa, da se v primeru samozaposlitvenih dejavnosti, ki se opravljajo v več državah članicah, zakonodaja države članice stalnega prebivališča uporablja le, če se v tej državi tudi opravlja znaten del dejavnosti, v nasprotnem primeru pa se uporablja zakonodaja države članice, v kateri je središče interesa dejavnosti zadevne osebe. Tako bi se morala za W M v zadevnem obdobju, ker je v Lihtenštajnu opravljal znaten del svojih dejavnosti, uporabljati lihtenštajnska zakonodaja. Vendar naj bi se v skladu s členom 87(8) Uredbe št. 883/2004 za zadevno osebo še naprej uporabljala avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti, saj naj bi njen položaj po začetku veljavnosti te uredbe ostal nespremenjen.

32 Predložitveno sodišče se v bistvu sprašuje, ali okoliščina, da W M, ki že opravlja poklicno dejavnost v dveh državah, od katerih je ena država članica Unije in ena država Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, začne opravljati dodatno poklicno dejavnost manjšega pomena v tretji državi, in sicer v Švicarski konfederaciji, pomeni spremembo stanja v smislu člena 87(8) Uredbe št. 883/2004.

33 V teh okoliščinah je Verwaltungsgerichtshof (vrhovno upravno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba za položaj, v katerem državljan Unije hkrati opravlja dejavnost samozaposlene osebe v državi članici Unije, v državi Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP (Lihtenštajn), in v Švici, uporabiti določbe prava Unije o pravu, ki se uporablja na področju socialne varnosti, na podlagi [Uredbe št. 883/2004] v povezavi z [Uredbo št. 987/2009]?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. Ali je treba [Uredbo št. 883/2004] v povezavi z [Uredbo št. 987/2009] v takem primeru uporabljati tako, da se upoštevnost zakonodaje s področja socialne varnosti ločeno presoja za razmerje med državo članico Unije in državo Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, na eni in za razmerje med državo članico Unije in Švicarsko konfederacijo na drugi strani, zaradi česar je treba izdati dve ločeni potrdili o predpisih, ki se uporabljajo?

3. Ali gre za spremembo ‚stanja' v smislu člena 87(8) [Uredbe št. 883/2004], če oseba začne opravljati dejavnost samozaposlene osebe v še eni državi, za katero velja navedena uredba, tudi če zaradi tega niti na podlagi [Uredbe št. 883/2004] niti na podlagi [Uredbe št. 1408/71] ne bi prišlo do spremembe zakonodaje, ki se uporablja, in je obseg te dejavnosti tako zanemarljiv, da ta oseba z njo ustvari le približno 3 % svojega skupnega dohodka?

   Ali je pri tem pomembno, ali mora v smislu drugega vprašanja dvostranska koordinacija potekati ločeno med državama, v katerih se je dejavnost opravljala doslej, na eni strani, in med eno od držav, v katerih se je dejavnost opravljala doslej, in ‚dodatno' državo, na drugi strani?"

Vprašanja za predhodno odločanje

34 Predložitveno sodišče s tremi vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo št. 1408/71 in Uredbo št. 883/2004 v povezavi z Uredbo št. 987/2009 razlagati tako, da se uporabljajo za položaj, v katerem državljan Unije, ki hkrati opravlja poklicne dejavnosti samozaposlene osebe v državi članici Unije in državi Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, začne opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Švici. Če je odgovor pritrdilen, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba zakonodajo s področja socialne varnosti, ki se na podlagi teh uredb uporablja za tak položaj, določiti ločeno, in sicer na eni strani glede razmerij med državo članico in državo Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, in na drugi strani glede razmerij med državo članico Unije in Švicarsko konfederacijo na podlagi Sporazuma o prostem pretoku oseb.

35 Najprej je treba navesti, da Sporazum EGP v členih od 28 do 30 in Prilogi VI (Socialna varnost) določa, da se uredbi št. 883/2004 in št. 987/2009 uporabljata v položajih, ki zadevajo države članice Unije in Kneževino Lihtenštajn. Poleg tega Sporazum o prostem pretoku oseb, natančneje njegov člen 8 in Priloga II, določata, da se ti uredbi uporabljata v položajih, ki zadevajo države članice Unije in Švicarsko konfederacijo.

36 Iz tega sledi, da se uredbi št. 883/2004 in št. 987/2009 uporabljata za položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, v katerem državljan Unije, ki hkrati opravlja poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Avstriji in Lihtenštajnu, začne opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Švici.

37 Vsaka drugačna razlaga bi državljanu Unije preprečevala, da bi izkoristil pravice, ki jih ima na podlagi uredb št. 883/2004 in št. 987/2009, in ga posledično postavila v slabši položaj zgolj zato, ker je svojo pravico do prostega gibanja izvrševal ne le v Lihtenštajnu, ampak tudi v Švici.

38 Iz sodne prakse Sodišča pa izhaja, da bi bilo prosto gibanje oseb, ki ga zagotavlja Sporazum o prostem pretoku oseb, ovirano, če bi bil državljan neke pogodbenice v svoji matični državi v slabšem položaju samo zato, ker je uresničeval svojo pravico do prostega gibanja (sodba z dne 26. februarja 2019, Wächtler, C-581/17, EU:C:2019:138, točka 53). Taka razlaga tudi ne bi upoštevala dejstva, da Sporazum EGP islandskim, lihtenštajnskim in norveškim državljanom omogoča, da se na ozemlju Unije sklicujejo na pravice, ki jih imajo na podlagi uredb št. 883/2004 in št. 987/2009, hkrati pa koristi državljanom držav članic, ki lahko te pravice uveljavljajo v navedenih državah (sodba z dne 26. septembra 2013, Združeno kraljestvo/Svet, C-431/11, EU:C:2013:589, točka 55).

39 Poleg tega je treba navesti, da uporaba uredb št. 883/2004 in št. 987/2009 za položaj, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, ki se nanaša na tri različne države, zmanjšuje tveganje, da bi za zadevno osebo hkrati veljala zakonodaja s področja socialne varnosti več držav, saj mora v skladu z načelom uporabe samo ene zakonodaje, ki mu sledita ti uredbi, za osebe, za katere se navedeni uredbi uporabljata, veljati zakonodaja ene same države članice, da bi se izognilo zapletom, ki bi lahko nastali zaradi hkratne uporabe več nacionalnih zakonodaj, in odpravilo zaplete, ki bi bili za osebe, ki se gibljejo znotraj Unije, v državah Efte, ki so pogodbenice Sporazuma EGP, in v Švici, posledica delnega ali popolnega prekrivanja zakonodaj, ki se uporabljajo (glej v tem smislu sodbi z dne 6. junija 2019, V, C-33/18, EU:C:2019:470, točka 42, in z dne 13. oktobra 2022, Raad van bestuur van de Sociale verzekeringbank (Obdobja med napotitvami v okviru dela prek agencije za zagotavljanje začasnega dela), C-713/20, EU:C:2022:782, točka 39).

40 V zvezi s podrobnimi pravili za uporabo uredb št. 883/2004 in št. 987/2009 v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, je treba opozoriti, da je treba, ker se ti uredbi uporabljata na podlagi dveh različnih pravnih podlag, in sicer Sporazuma EGP in Sporazuma o prostem pretoku oseb, pri določitvi zakonodaje s področja socialni varnosti, ki se za zadevno osebo uporablja v zadevnem obdobju, logično upoštevati to razlikovanje.

41 V obravnavanem primeru je torej treba navedeni uredbi uporabljati ločeno, in sicer na eni strani glede razmerij med Republiko Avstrijo in Kneževino Lihtenštajn na podlagi Sporazuma EGP, kot je veljalo že preden je W M začel z opravljanjem dodatne poklicne dejavnosti samozaposlene osebe v Švici, in na drugi strani glede razmerij med Republiko Avstrijo in Švicarsko konfederacijo na podlagi Sporazuma o prostem pretoku oseb.

42 Prvič, v zvezi s Sporazumom EGP, ki med drugim ureja položaje, ki se nanašajo na Republiko Avstrijo in Kneževino Lihtenštajn, člen 13(2)(a) Uredbe št. 883/2004 določa, da zadevna oseba spada pod zakonodajo države članice stalnega prebivališča le, če v njej opravlja znaten del svoje dejavnosti. Člen 14(8) Uredbe št. 987/2009 natančno določa, da za uporabo člena 13(1) in (2) Uredbe št. 883/2004 „znaten del zaposlitvene ali samozaposlitvene dejavnosti“, ki se izvaja v državi članici, pomeni, da se tam izvaja količinsko velik del vseh dejavnosti zaposlene ali samozaposlene osebe, ki pa ni nujno glavni del teh dejavnosti. Pri ugotavljanju, ali se znaten del dejavnosti izvaja v državi članici, se v primeru samozaposlitvene dejavnosti upoštevajo promet, delovni čas, število opravljenih storitev in/ali prihodki od dela. Če je delež, ugotovljen med splošno presojo, nižji od 25 %, je to indikator, da se v zadevni državi članici ne izvaja znaten del dejavnosti.

43 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je W M v zadevnem obdobju poklicne dejavnosti, ki so predstavljale približno 19 % oziroma 78 % njegovih prihodkov od dela, opravljal hkrati v Avstriji in Lihtenštajnu. V skladu s tem je poklicna dejavnost, ki jo je zadevna oseba v zadevnem obdobju opravljala v državi članici, v kateri je stalno prebivala, in sicer v Republiki Avstriji, predstavljala manj kot 25 % njenih prihodkov od dela. Zato ni mogoče šteti, da je v tem času znaten del svojih dejavnosti opravljala v tej državi članici.

44 Člen 13(2)(b) Uredbe št. 883/2004 določa, da če zadevna oseba nima stalnega prebivališča v državi članici, v kateri opravlja znaten del svoje dejavnosti, zanjo velja zakonodaja države članice, v kateri je središče interesa njenih dejavnosti. V skladu s členom 14(9) Uredbe št. 987/2009 se „središče interesa“ dejavnosti samozaposlene osebe v smislu navedenega člena 13(2)(b) določi ob upoštevanju vseh elementov poklicnih dejavnosti te osebe, zlasti kraja, v katerem je stalni sedež dejavnosti zadevne osebe, običajnega značaja ali trajanja izvajanih dejavnosti, števila opravljenih storitev in namena zadevne osebe, kot je razviden iz vseh okoliščin.

45 Ker je W M v zadevnem obdobju večino svojih poklicnih dejavnosti opravljal v Lihtenštajnu, saj je bilo središče interesa njegovih dejavnosti v tej državi, bi morala zanj v skladu s členom 13(2)(b) Uredbe št. 883/2004 v povezavi s členom 14(9) Uredbe št. 987/2009 v zadevnem obdobju veljati lihtenštajnska zakonodaja s področja socialne varnosti.

46 Zato je za W M v tem obdobju načeloma veljala zakonodaja države članice, ki ni država, katere zakonodaja je zanj veljala na podlagi naslova II Uredbe št. 1408/71, in sicer avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti.

47 Vendar je treba opozoriti, da v takem položaju člen 87(8) Uredbe št. 883/2004 določa, da se zakonodaja s področja socialne varnosti, ki se uporablja na podlagi naslova II Uredbe št. 1408/71, še naprej uporablja, če se stanje ni spremenilo, vsekakor pa največ deset let od datuma začetka uporabe Uredbe št. 883/2004.

48 Zato je treba preveriti, ali je stanje v zadevnem obdobju ostalo nespremenjeno, saj bi se v primeru pritrdilnega odgovora za W M morala še naprej uporabljati avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti. Za to je treba zlasti ugotoviti, ali okoliščina, da je zadnjenavedeni, ki je že opravljal samostojne poklicne dejavnosti hkrati v državi članici Unije, in sicer v Republiki Avstriji, in v državi članici Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, in sicer v Kneževini Lihtenštajn, začel, še vedno hkrati, opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe, ki predstavlja 3 % njenih skupnih prihodkov od dela v Švici, pomeni „spremembo stanja“ v smislu člena 87(8) Uredbe št. 883/2004.

49 V zvezi s tem zadostuje ugotoviti, kot je to storila Evropska komisija v pisnem stališču, da je Švicarska konfederacija v okviru Sporazuma EGP, ki med drugim ureja odnose med Republiko Avstrijo in Kneževino Lihtenštajn, tretja država. Zato dejstvo, da zadevna oseba opravlja poklicno dejavnost v Švici, v okviru preverjanja, ki ga je treba opraviti, ni upoštevno.

50 Iz tega izhaja, da čeprav je W M v zadevnem obdobju opravljal dodatno dejavnost samozaposlene osebe v Švici, je stanje, ki je obstajalo pred začetkom veljavnosti Uredbe št. 883/2004, ostalo nespremenjeno. Za zadevno osebo bi torej morala na podlagi člena 87(8) te uredbe še naprej veljati avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti.

51 Drugič, v zvezi s Sporazumom o prostem pretoku oseb, ki med drugim ureja položaje, ki se nanašajo na Republiko Avstrijo in Švicarsko konfederacijo, je treba opozoriti, da je v obravnavanem primeru W M v zadevnem obdobju hkrati opravljal poklicne dejavnosti samozaposlene osebe v Avstriji in Švici, ki so predstavljale približno 19 % oziroma 3 % njegovih prihodkov od dela. Čeprav je bila poklicna dejavnost, ki jo je zadevna oseba opravljala v Avstriji, kjer je stalno prebivala, večinska, je predstavljala manj kot 25 % njenih prihodkov od dela. Zato se za W M v skladu s členom 14(8) Uredbe št. 987/2009 ni mogel uporabiti člen 13(2)(a) Uredbe št. 883/2004, ampak je v skladu s členom 13(2)(b) te uredbe zanj veljala zakonodaja države članice, v kateri je središče interesa njegovih dejavnosti.

52 Glede na to, da je W M v zadevnem obdobju stalno prebival v Avstriji, kjer je z vidika Sporazuma o prostem pretoku oseb opravljal večino svojih dejavnosti, je bilo središče interesov dejavnosti zadevne osebe v Avstriji. Zato je za W M veljala avstrijska zakonodaja s področja socialne varnosti.

53 Te ugotovitve ne more omajati okoliščina, da je zadevna oseba v zadevnem obdobju vzporedno opravljala tudi dejavnost samozaposlene osebe, ki je predstavljala 78 % njenih prihodkov od dela, v Lihtenštajnu. Kot je namreč Komisija poudarila v pisnem stališču, ta okoliščina z vidika Sporazuma o prostem pretoku oseb ni upoštevna, saj je Kneževina Lihtenštajn v okviru tega sporazuma tretja država.

54 Iz tega sledi, da se v skladu z upoštevnimi določbami uredb št. 1408/71 in št. 883/2004, ki se za položaj iz postopka v glavni stvari uporabljata na podlagi Sporazuma EGP in Sporazuma o prostem pretoku oseb, ki ju je treba preučiti ločeno, za W M v zadevnem obdobju uporablja ena in ista zakonodaja s področja socialne varnosti, in sicer avstrijska zakonodaja, tako da morajo pristojni organi izdati eno samo potrdilo.

55 Zato je treba na postavljena vprašanja odgovoriti, da je treba Uredbo št. 1408/71 in Uredbo št. 883/2004 v povezavi z Uredbo št. 987/2009 razlagati tako, da se na podlagi Sporazuma EGP in Sporazuma o prostem pretoku oseb uporabljajo za položaj, v katerem državljan Unije, ki hkrati opravlja poklicne dejavnosti kot samozaposlena oseba v državi članici Unije in državi Efte, ki je pogodbenica Sporazuma EGP, začne opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Švici. V skladu z upoštevnimi določbami teh uredb je treba zakonodajo s področja socialne varnosti, ki se uporablja, določiti ločeno, na eni strani v okviru Sporazuma EGP in na drugi strani v okviru Sporazuma o prostem pretoku oseb.

Stroški

56 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (sedmi senat) razsodilo:

Uredbo Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici po spremembi in posodobitvi z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 631/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004, in Uredbo (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti, kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 465/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012, v povezavi z Uredbo (ES) št. 987/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti, kakor je bila spremenjena z Uredbo (EU) št. 465/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012

je treba razlagati tako, da

se na podlagi Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992, kakor je bil spremenjen s Sporazumom o udeležbi Republike Bolgarije in Romunije v Evropskem gospodarskem prostoru, in Sporazuma med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani ter Švicarsko konfederacijo na drugi strani o prostem pretoku oseb, ki je bil podpisan 21. junija 1999 v Luxembourgu, uporabljajo za položaj, v katerem državljan Unije, ki hkrati opravlja poklicne dejavnosti kot samozaposlena oseba v državi članici Unije

in državi Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA), ki je pogodbenica Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, začne opravljati dodatno poklicno dejavnost samozaposlene osebe v Švici. V skladu z upoštevnimi določbami teh uredb je treba zakonodajo s področja socialne varnosti, ki se uporablja, določiti ločeno, na eni strani v okviru Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru in na drugi strani v okviru Sporazuma med Evropsko skupnostjo in njenimi državami članicami na eni strani in Švicarsko konfederacijo na drugi o prostem pretoku oseb.

Podpisi